Rahvakultuuri edendamise alal on rida trükikodasid ja kirjastusi Tartus laialisema tähenduse omandanud. Möödunud aastasaja alupoolel (1837. a.) hakkab H. Laakmann'i trükikoda Eesti raamatuid trükkima ning iseäranis kirjastama ja jätkab seda aastasaja lõpuni. Kaua aega on H. Laakmanni „kulu ja kirjadega" trükitud raamatud eesti kirjaturul tähelepandaval arvul esindatud (1868. a. näit. oli eesti keeles ilmunud 60 suuremaist trükitöist 18 Laakmanni juures trükitud). Hiljemini asuvad Laakmanni kõrvale Schnakenburgi ja Matthieseni trükikoda, kirjastades rida oma aja paremaid eesti raamatuid. Kaheksakümnendate aastate sees tulevad juurde A. Grenzsteini (1883. a.) ja K. A. Hermanni trükikoda, mõlemad ühtlasi kirjastuse-ettevõtted. Iseäranis elavat ja laialist tegevust eesti raamatute kirjastamises avaldab K. A. Hermanni kirjastus. Aastasaja lõpul (1898. a.) seltsib nende hulka veel „Postimehe" — J. Tõnissoni trükikoda ühes kirjastusega, pannes iseäralist rõhku eesti raamatute välisegi kaunistamise peale; sama sihti taotleb ka umbes samal ajal asutatud K. E. Sööti trükikoda ning kirjastus. Hiljemini tulevad juurde veel G. Zirki, J. Mällo trükikoda jt., niisama juba ennenimetatud „Noor-Eesti Kirjastus". Viimane saadab hulga teaduslikke ja ilukirjanduslikke tooteid eesti kirjaturule, püüdes ka välispidi eesti kirjandust kunstinõuete kõrgusele ligemale aidata. Õppe- ja teadusliste raamatute kirjastamiseks on 1920. a. asutatud ka kirjastus-ühisus „Loodus".

1907. a. asutatakse Tartu Naisselts, kuna enne seda juba 1905. a. saadik tegelikult koos oli käidud, vahepeal ka katset tehtud „Vanemuise" haruseltsina tegevusse astuda. Naisselts avab kohe vaeste töökoja, siis kangakudumise- ja käsitöö-kursused, viimaks käsitööning õmbluskooli ja majapidamiskooli. 1911. a. hakkab Naisselts „Käsitöölehte" välja andma, mis 1907. aastal „Põllutöölehe" lisana asutatud, tema eeskava laiendades ja teda „Naiste töö ja elu" tõlgendajaks tehes. Sõja-aastail, eriti vabadusevõitluse ajal, avaldab Naisselts elavat tegevust sõdurite eest hoolitsemise alal. Selle kõrval korraldab Naisselts algusest peale oma liikmete edasiarendamiseks üldhariduslisi kõnesid ja ettekandeid, eriti ka naisliikumise aladelt.

1918. aastal kasvab Naisseltsist välja Tartu Naisühing, kes samul aladel töötab, asutades muu seas suurema käsitöö-kooli. Mõlemad, nii Naisselts kui Naisühing, püüavad ühenduses üldise maitse arendamisega ja käsitöö-oskuse tõstmisega eriti kaasa aidata eesti omapärase ilutunde väljenduseviiside tundmaõppimisele ja viljakakstegemisele praegusel ajal.

1917. aasta maikuus peeti Tartus esimene ülemaaline Eesti naiskongress ära ja 1923. a. märtsis esimene nais-karskusepäev.

1919. a. asutati Tartus Eesti Kunstiühing „Pallas", mille eesmärgiks on kujutava kunsti igakülgne edendamine. Ühing on kuni 1923. a. korraldanud suuremais kodumaa linnades uuema eesti kunsti näitusi (14), neist Tartus 6, ja vana klassilise kunsti reproduktsioonide näitusi (7), peale selle üksikuid erinäitusi. 1922. a. korraldas „Pallas" esimese raamatunäituse Eestis.